

GEZ 43	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość Czeska Wieś
1. Nazwa Budynek mieszkalno-usługowy w zagrodzie	2. Czas powstania pocz. XX w.	4. Adres Czeska Wieś nr 58, dz. nr 489/2 5. Przynależność administracyjna województwo opolskie powiat brzeski gmina Olszanka 6. Formy ochrony Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym 			

1. Widok od pld. 2. Widok od pld.-wsch. 3. Widok od pld.-wsch. 4. Lokalizacja.

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongischdorf*, w 1416 r. jako *Bemyschdorf*, a w 1417 r. jako *Bomischdorf*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzelsów, właściciele klucza michałowskiego, w rękach którego miejscowość znajdowała się co najmniej od roku 1315. Z rodem tym należy wiązać budowę kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostawała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Jankowice Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano kruchnię. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiecie, 24 zagrodnicze i 11 chałupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

Budynek wzniesiony w początku XX w., zapewne wótnie przekształcony w części na usługowy. Zlokalizowany w centralnej części wsi, w zabudowie zagrodowej, w układzie szczytowym względem drogi. Wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta, dwukondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany, z pokryciem dachowym z dachówki ceramicznej karpówki układanej podwójnie w koronkę. Elewacja południowo zachodnia w parterze pięcioosiowa, w kondygnacji drugiej sześciosiowa. Elewacja południowo wschodnia w parterze trójosiowa z otworem drzwiowym w osi trzeciej, w kondygnacji drugiej dwuosiowa, w partii szczytowej jednoosiowa. Elewacja północno wschodnia w parterze trójosiowa, o osiach wyznaczonych przez otwory drzwiowej, w kondygnacji drugiej pięcioosiowa. Dekoracja architektoniczna w postaci gzymsów koronujących, obramiającego szczyt i podokiennych, a także prostych obramień otworów okiennych. Otwory okienne i drzwiowe zamknięte prosto. Stolarka okienna dwudzielna, jednopoziomowa, z podziałem skrzydeł sześcioliniami. Ponadto okna PCV, przede wszystkim jednodzielne, jednopoziomowe. Drzwi jednoskrzydłowe, współczesne, w zróżnicowanych formach.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

W połaciach dachu brak ugięć czy falowania. W pokryciu dachowym występują ubytki. Rymany lokalnie pognane, brak jest części rur spustowych. Kominy spékane, z ubytkami tynków. Mury bez widocznych odchyleń i spéków, w partiach dolnych lokalnie zawilgocone. Tynki z znacznymi ubytkami, lokalnie spékane i odparzone. Dekoracja architektoniczna częściowo zniszczona. Wielkość i rozmieszczenie otworów wskazują na istotne zmiany w otworowaniu, w szczególności w parterze. Stolarka okienna z ubytkami malatur. Większość okien, a także stolarka drzwiowa zostały wymienione na ahistoryczne. W niektórych otworach drzwiowych zamontowano kraty.

Postulaty:

- uzupełnienie ubytków w pokryciu dachowym,
- uzupełnienie ubytków lub wymiana rynien i rur spustowych,
- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgocecia murów,
- uzupełnienie ubytków tynków,
- w przypadku podjęcia remontu budynku należy dążyć do: przywrócenia pierwotnej wielkości i rozmieszczenia otworów z dopuszczeniem stosowania blend, wymiany okien i drzwi na stolarkę w formach powtarzających rozwiązania historyczne; wymiany tynków na nowe wykonane na bazie wapna hydraulicznego.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków